numquam omnia oio fore segregata: ait g° hoc quidem rectum dictum ee, no tamen sapienter, qm accidentia numquam possint ee separata a suis subiectis per causas nales, quod tamen Anaxagoras non intelligebat. Deinde ipsum reprehendit quod mentem illam quam ponebat, argueret imprudentiæ et temeritatis, cum asserebat illam voluisse secernere ea quæ numquam possunt ee separata s. accidentia a subiis, et partes oes quantitatis a quantitate, cum tamen non detur minima magnitudo reprehendit etiam Anaxagoram quod dixerit generationem nihil aliud ee quam compositionem ex partibus similaribus erravit n. quia etsi multæ res fiant ita non tamen omnes. Denique concludens totam hanc disputationem refutata in 2° et 3° cap. sententia eorum qui ponebat unum tantum prium, nuc aut impugnata opinione eorum qui ponebant infinita amplectitur mediam sentam. s. quod pria rerum nalium sint num° finita.

Nonnullæ obiectiones adversus rões quibus Ales. Anaxgoræ sententiam impugnauit.

Adversum 1.am roem sic licet obijcere. Infinitu qua infinitu e nobis e notum falso igr asumpsit Ar in prima roe s. infinitum qua infinitum e ignotum ee. Antecedens probatur quia de infinito qua infinitum e habetur definitio et demo stro ut patebit lib. 3.

Adversus secundam hoc modo. Ar loquutus e eo loco de partibus actu existentibus distinctis ne inter se: hmoi aut non aliæ nisi dissimilares diversæque nã atoto: solas igr dissimilares collegit non ee indeterminatæ magnitudinis; quod tamen no e contra Anaxagoram. Hac n. roe colligitur non poee dari infinitas partes dissimilares in constituenda re nali; Anaxagoras aut dicebat res nales constitui ex infinitis similaribus.

Adversus 3.am roem sic possumus argumentari. Non e incommodum, imo bene necessarium concedere infinitas partes æquales in magnitudine finita: g° Ar no deduxit ad incommodu eum qui diceret in infinitum extrahi poee particulas carnis æquales ex aqua finitæ magnitudinis. Antecedens probatur, nam in tabula unius cubiti v.g.a ut dantr duæ medietates sic pari roe tres tertiæ et quattuor quartæ et ita in infinitum aliæ et aliæ partes inter se æquales.

Adversus quartam roem no desunt etiam argumenta: sed de ijs in q° proxima e disputm.

Adversus v° quintam licebit obijcere quod non deducat ad incommodum. Nullum n. ut absurdum concedere in aliqua re finita ee infinities infinita, ut in magnitudine unius cubiti v.g.a dantr partes infinitæ proportionales et in quavis earum infinitæ aliæ, et rursus in unaquaque earum infinitæ, et ita in infinitum. Non ur. g° Ar recte argumetatus adversus Anaxagoram.

Pro solutione primæ obiectionis adverte. Infinitum duobus capi poee. Altero formalr.

formalr̃ hoc ẽ ex vi et significatiõe vocabuli, quatenus s. significat negationem finis, siue, id n. dr̃ infinitum quod nõ habet finem seu terminum: Altero materialr̃ hoc ẽ prore quæ nõiatur infinita siue sit magnitudo siue multitudo, siue alia quæcuq̃. Aduerte præterea nõ eẽ hoc loco sermonem de infinito secundum perfectionem cuius modi ẽ solus deus op. Max., nec de cognitione quam habere pt̃ Deus optimus Max. aut Angeli, aut aiã separata adiuta aliquo dono supernali. Quibus ita positis hoc modo soluenda ẽ obiectio, vt dicamus infinitum quã infinitum ẽ formalr̃. quidem cognosci poẽe anobis, ut satis probatum ẽ probariq; potest.

Rursus qm̃ infinitum formaliter significat negationem finis: negationes aut̃ cognoscuntur anobis per affirmationes, per eas s. quæ negantur: vnde fit ut si infinitum cognoscimus quã finitum, infinitum etiam formalr̃. cognoscere possimus, at v.º materialr̃ et si cognosci posset anobis conceptu confuso quo pacto infinita multitudo figurarum cognoscitur a nobis conceptu figuræ et infinita multitudo partium proportionalium conceptu eius totius cuius sunt illæ partes, tamen conceptu distincto nullo modo ã nobis cognosci poẽe ut latius patebit ad finem lib. 8. phis.

Ad 2.^am^ obiectionem dm̃ ẽ quamuis solæ partes dissimilares sint actu existentes et distinctæ inter se se tamen apud Anaxagoram etiam similares eẽ actu existentes et distinctas inter se quiã ponebat eas eẽ principiã rerum, principia aut̃ inter se distincta eẽ debent. pt̃ etiam dici Arem improbatione quam fecit in contextu de solis viuentibus loqui, quod vr̃. eẽ clarum ex rebus quas adduxit in exemplum. Deinde oꝫ supponere id q̃ quamquam ab Anaxagora negetur tamen ab omnibus alijs conceditur viuentia s. non ex partibus similaribus sed ex dissimilaribus constitui. Vnde cum collegit partes non eẽ indeterminatæ magnitudinis de partibus dissimilaribus viuentium intelligenda ẽ conclusio quod etsi non videatur pugnare cum dictis Anaxagoræ, pugnat tamen si modo stare vellit in sententiã communi quam alij omnes admittunt, s. viuentia nõ ex similaribus partibus sed ex dissimilaribus constitui.

Ad 3.^am^ obiectionem occurri potest desinguendo antecedẽs, nam si intelligamus dari partes infinitas in magnitudine finita æquales uni certæ ac designatæ negandum ẽ, nec hoc improbatiõe ostenditur: si verum intelligamus dari infinitas æquales in aliquo alio sensu vt v.g.^a^ non tot æquales inter se, quin plures inter se æquales, admitti potest antecedẽs: recte enim probatur, verum absurdum ad quod deducit. Alij est quod dentur infinitæ partes æquales uni certæ ac designatæ, quod ẽ oĩo impossibile in magnitudine finita.

Ad 4.^am^ obiectionem dm̃ ẽ nõ eẽ incommodum in re finita dari infinita infinities quoad positiones proportionales imo nec quoad partes æquales communicantes vt lib. 3.º patebit, eẽ tamen inconueniens quo ad partes æquales non communicantes, nam ex huiusmoi partibus fieret magnitudo infinita infinities, quod quidem sequebatur ex Anaxagoræ dictis: hoc aut̃ voluit Ar cum dixit vnumquodq; eẽ ab alijs separatum quibus verbis significauit propositiones non communicantes. //

Vtrum res nales.

Utrum res naturales habeant terminũ magnitudinis, et paruitatis quæstio unica // de maximo, & minimo

Quoniam in 3ª et 4ª rõe huius capitis supposuit. Ar quantitatem carnis certo quodã magnitudinis, ac paruitatis terminõ eẽ definitam excutanda ẽ a nobis hoc loco illa quæstio quam uocant de maximo et minimo ex qua in uniuersum colligatur quid de magnitudinis, ac paruitatis termino rerum oı̃um naliũm sentiendum sit. Cæterum illud inprimis notandum ẽ nos nõ quærere hoc loco detur ne modo in tota rerum uniuersitate corpus aliquod maximum omnium itemq aliud minimum. Constat enim suppremam spheram cœleste sua magnitudine reliqua corpora superare, et in quauis rerum specie aliquod eẽ maximum, si non positiuẽ ita ut excedat reliqua eiusdem speciei, saltem negatiuẽ, ita s. ut nullo eiusdẽ speciei superetur. constat etiam nõ solum inter corpora eiusdem speciei dari minimũ saltẽ negatiue, Ita ut in eadem specie non detur minus, uerum etiam inter oı̃a oı̃a corpora aliquod eẽ minimum negatiuẽ ita s. ut nullum detur quod minorẽ habeat magnitudinem. Nec uº tractanda ẽ nobis quæstio hæc quo ad potentiam absolutam Dei, qm dubium nõ ẽ quin possit Deus quamcumque rem nalem sub quauis magnitudine producere et conseruare. Disputandum ẽ igr utrum singulæ species rerum naliũm ita uendicent certum aliquem terminum magnitudinis et paruitatis ut naturaliter eẽ possint in eiusque quantitatis: quæ quæstio tum in generali sensu, tum etiam in speciali potest intelligi: generalis sensus ẽ, utrum res nales reuera terminentur ad magnitudinem et paruitatem: specialis uº utrum terminentur hoc aut illo modo.

Secundo ẽ aduertendum duos terminos magnitudinis fingi poẽe, duos item paruitatis internum s. et externum. Terminus internus magnitudinis (quem uocant recentiores maximũ quod sit, seu maximum in quo sit) ẽ terminus ille quantitatis sub quo eẽ res potest, et sub nullo maiori. ut u.gª si homo possit eẽ sub magnitudine quinq cubitorum, et sub nulla maiori, Magnitudo quinq cubitorum erit terminus internus magnitudinis hominis. Terminus uº externus magnitudinis (quem uocant minimũ quod non, seu minimũ in quo non) est ille sub quo res eẽ nõ potest, et potest sub quolibet minori, ut si u.gª homo non possit eẽ sub magnitudine sex cubitorum et tamen possit eẽ sub quauis minori, quantitas sex cubitorum erit terminus externus magnitudinis humanæ. Terminus internus paruitatis (quem uocant minimum quod sit, seu minimũ in quo sit) est ille sub quo res eẽ potest et sub nullo minori. u.gª si homo reperiri possit sub quantitate unius palmi, et sub nulla minori, quantitas unius palmi erit terminus internus paruitatis humanæ. Terminus externus paruitatis (quem uocant maximum quod non, seu maximũ in quo non) est ille sub quo res eẽ nõ potest et tamen sub quouis maiori potest. u.gª si homo eẽ non possit sub magnitudine dimidiati palmi et tamen possit eẽ sub quauis maiori, quantitas dimidiati palmi erit terminus externus paruitatis hominis.

3º loco sciendum ẽ rerum quasdam incipere per primũ sui eẽ, et quasdam per ultimũ sui nõ eẽ

non ee. Illa res incipit per primu sui ee de qua verum e dicere nunc e et immediate ante non fuit quo pacto incipiunt substae ut patebit libro octavo physicorum & caetera quae fiunt per mutationem instantaneam. Cum primum enim forma socratis unitur materiae verum e dicere nunc e socrates et immediate ante no erat; Illa v° res incipit per ultimum sui no ee de qua verum e dicere in hoc instanti no e, et immediate post erit quo modo incipit motus et ex consequenti ea quae per motum producuntur: ut calor per calefactionem, frigiditas per frigefactionem, Albedo et nigredo et caetera. Rursus quaedam reru desinunt per primum sui no ee, et quaedam per ultimum sui ee, Illa res d[ici]tr desinere per primum sui non ee de qua verum dicere In hoc instanti non e, et immediate antea erat: quo pacto desinunt ee substae, motus et alia huiusmoi ut in libris sequent. patebit, ut socrates v.g. desinit per primum sui non ee quia ubi primum eius aia a corpore separatur verum e dicere nunc no est, et immediate antea fuit. Ea vero res desinit per ultimu sui ee de qua verum e dicere nunc e et immediate post non erit. Hoc modo desinunt indiuisibilia rerum successiuarum, ut instans, et mutatu ee. De instanti enim praesenti verum e dicere nunc e et immediate post non erit.

Quarto loco aduertm e rerum naltum quasdam ee viuentes, quasdam no viuentes, & viuentium quasdam habere formas indiuisibiles existentes totas in tota materia quam informant, et totas in qualibet parte. quasdam v° habere formas diuisibiles et extensas, ita ut una pars forma informet quandam partem materiae, et alia aliam. Prioris gnris e homo, et iuxta opinionem D. Th. quam sequemur 2° de aia aialia perfecta quae diuisa in duas partes secundum utranq no possunt uiuere ut equus leo et caet. Posterioris gnris sunt aialia imperfecta quae in duas partes diuisa uiuunt secundum utranq vel certe quae ablata aliqua parte principali sine qua aialia perfecta no uiuerent ipsa tamen viuunt, ut lacerti et id genus alia, eiusdem gnris sunt oes plantae.

Quinto loco notandum e q. em hanc adhuc habere duos sensus. Prior e utrum res naturales uia generationis habeant terminu magnitudinis et paruitatis, i, utrum possint generari res nales sub tanta quantitate ut sub maiori non possint, aut cum tam parua ut no possint sub minori. Posterior e utrum res nales uia conseruationis, seu (ut alij dicunt) uia corruptionis terminentur ad magnitudinem et paruitatem, hoc e utrum possint in tanta quantitate, ut no possint in maiori, aut in tam exigua, ut no possint in minori.

Vltimo aduertm e plura requiri ad generationem cuiusq rei quam ad eius conseruationem, quod patet, tum quia videmus aquam conseruari cum intenso admodum calore, sub quo non possit denuo generari, tum etiam quia plus e conferre ee alicui rei quam eius ee quod iam habet conseruare: Plura q° requiruntur ad generationem cuiusq rei quam ad eius conseruationem praesertim cum res ipsa postquam habet ee perse resistat corrumpentibus, nitaturq seipsam diutius conseruare.

1ª concl° His ita animaduersis sit prima concl°. Nulla res nalis seruato ordine uniuersi potest ee quantae cumq magnitudinis, quae probaturq m praetermissis corporibus caelestibus quae nec generari possunt, nec interire nec accrescere aut decrescere, nullum aliud corpus maius ee potest quam illud quod ex tota ma intra lunae orbem contenta efficeretur.

Pbo aut.

Id aut esset cuiusdam certae magnitudinis: seruato igr ordine uniuersi, nullum corpus potest quantaecumqz magnitudinis.

2.ª concl.º Res uiuentes tum quo ad generationem, tum etiam quo ad conseruatione habent aliquem terminum suae magnitudinis et paruitatis. Quae quidem conclusio inductione patet, nec enim uidemus hominem, aut generari, conseruariue sub tanta quantitate quanta ē montis, nec sub tam parua quanta ē formicae, & [?] in caeteris speciebus uiuentium perscriptos uidemus limites magnitudinis et paruitatis. Quod aut natura hactenus fieri uidemq certum ē ad rerum naturam pertinere: habent igr a nā res uiuentes aliquos terminos magnitudinis et paruitatis. est etiam haec concl.º Aris hoc cap. in 2.º roe contra Anaxagoram, ubi docuit plantas et aialia, et ex conseq. uiuentia oia no poee eē quantaecumqz magnitudinis. Idem etiam docet 2.º de aiā cap. 4.º ubi ait. oium nā constantium eē certum finem suae magnitudinis et accresciōnem: quo loco (per nā constantium) intelligit sola uiuentia. eōdē namqz loco separat ignem a nā constantibus dicens, ignem poee accrescere in infinitum, si in infinitum ei addantur combustibilia.

3.ª asertio. uiuentia quoad generationem habent utrumqz trum magnitudinis s. & paruitatis internum, quod n habeant trum magnitudinis internum probatur. detur aliqua magnitudo tanta ut in eam per secundam assertionem nā possit generari uiuens, minuaturqz continue quousqz sit apta ad generationem uiuentis. Iam sic in ea diminutione dandum ē aliquod instans in quo sit uerum dicere nunc ē res uiuens, et immediatē ante nō fuit, ut patet ex 3.ª animaduersione: g.º quantitas sub qua ē tale uiuens ē terminus internus magnitudinis eius: sub eadem magnitudine eē potest et sub nulla maiori. Nam si sub maiori eē posset immediate ante fuisset quod ē contra hypotesim. quod u.º habeant trum internū paruitatis probatur, summatur tam parua quantitas, in quā per 2.am assertionem aliquod uiuens generari nō possit, augeaturqz continuo progressu quousqz sit apta ad generatione talis uiuentis, iam sic. In ea accrestione dandum erit aliquod instans in quo uerum sit dicere nunc ē tale uiuens et immediate ante nō fuit: g.º in eo instanti habebit trum paruitatis internum sub quo uiuens sit et sub nullo minori eē possit, nam si sub minori eē poeēt immediate ante hoc instans fuisset quod ē contra hipotesim.

4.ª conclusio. uiuentia quo ad conseruationem in sua nali dispositione habent utrumqz terminū magnitudinis s. et paruitatis internum simpliciter tamen hoc ē nulla roē habita nalis dispositionis utrumqz trum sibi uendicant externum. Haec conclusio quoad priorem partem ita potest confirmari. uirtutes quibus uiuentia nutriuntur aut augentur, aliasqz huiōi operationes exercent, sunt nā sua simpliciter termino interno; g.º uiuentia quo ad conseruationem in sua nali dispositione habent utrumqz trum magnitudinis s. et paruitatis internū.

Quoad posteriorem partem ita probatur. Augeatur homo usqz ad eam quantitatem in quā per secundam assertionem conseruari nō possit, tam sic. In ea accrestione dandum erit aliquod instans in quo sit uerum dicere nunc nō ē homo et immediatē ante fuit (uiuentia enim desinunt per primū nō eē ut ex tertia animaduersione patet) g.º in eo instanti dabitur magnitudo quae sit terminus externus magnitudinis humanae. nam sub ea nō pt eē

homo

homo et potest sub qualibet minori, cum re vera sub qualibet minori fuerit. Rursus decrescat aliquis homo ad eam usque parvitatem sub qua per secundam assertionem conservari nō possit, tam sic. In hac decresione dandum erit aliquod instans in quo sit verum dicere nunc nō ē homo, et immediate ante fuit: ꝗ in eodem istanti dabitur quantitas quæ sit terminus externus parvitatis humanæ, nam sub ea nō potest ee homo ē pt, sub qualibet et maiori cum revera sub qualibet maiori fuerit. Præterea si viventia nō externum sed internum haberent trum via conservationis sequeretur viventia desinere per ultimum sui ee: quod pugnat cum iis quæ diximus, sequella probatur, nam si terminarentur per maximum quod sit, daretur quantitas in qua possint conservari, et nō in maiori: tunc sic augeatur illa quantitas aut per humorem aut aliquo alio modo, cum aut hic motus augmentationis incipiat per ultimum nō ee dabitur instans in quo sit verum dicere nunc nō ē maior hæc quantitas sed immediate post hoc instans erit maior ac proinde dabitur instans in quo sit verum dicere nunc ē homo vivens, et immediate post non erit, quod ē desinere per ultimum sui esse.

Ex dictis colligi potest idem prorsus dm ee de partibus dissimilaribus rerum viventium, tum quo ad generationem, tum quo ad conservationem, quod de totis viventibus dictum ē. constituuntur enim viventia ex certis homoi partibus, unde fit ut eadem determinatio cernatur in illis, et hoc voluit Ar. in 2a. roe adversus Anaxagoram.

Sed obiiciet aliquis Arem in quarta roe adversus Anaxag. asseruisse dari minimam carnem qua nō posset ee alia minor, est aut locutus de carne quæ est pars viventis: ꝗ in viventibus datur minimum quod sit via conservationis.

Dm tamen ē Arem ibi locutum fuisse de minima carne via generationis, nam loquebatur contra Anaxagoram qui dicebat res ~~separari~~ generari per separationem et argumentatus ē hoc modo. Si a minima carne genita per separationem posset aliquod corpus generari in quo iterum includeretur caro quæ inde posset generari per separationem daretur caro minima minor via generationis quod ē absurdum. Ex dictis igr patet quomodo viventia tum quo ad magnitudinem tum quo ad parvitatem terminentur.

Quod attinet ad res nō viventes sunt qui existiment eas habere trum magnitudinis unde fit ut nonnulli affirment maximum ignem nihil posse comburere, ne detur maius maximo. Alij vo dicunt posse quidem comburere, si tamen aliqua eius pars corrumpatur simul. Alij denique alias homoi evasiones fingere coguntur, sed iis omissis sit prima assertio.

5a concl°. Nonviventia tum quo ad generationem tum quo ad conservationem carent termino magnitudinis, quæ assertio vr. satis aperte, nam ignis et cætera homoi nō viventia, additione materiæ possunt augeri in infinitum, quod ipsum asserit Ar. 2o lib. de aia cap. 4. cu ait ignem posse in infinitum acrescere si in infinitum aliquid subsit ut comburatur.

Verum argumentaberis hoc modo, ut forma ignis ē extensa per totam mam ac divisibilis in partes, et augetur additione mæ, ita forma cuiusque viventis imperfecti ē extensa p totam mam ac divisibilis in partes, et augetur additione mæ. sed viventia imperfecta

nō possunt

nō possunt eē quantæcumq; magnitudinis ut patet ex priori parte huius q. 4. ꝙ nec ignis nec ulla res alia inaīata pt eē quantæcumq; magnitudinis.

Respondendum ē tamen nō eē parem roēm, qm etsi res inaītæ et viventia imperfecta quodā modo conveniunt, ut argumentum recte probat, non tamen oīo conveniunt: Nam viventia omnia etiam quæ imperfecta sunt certam quandam partem, mā habent determinatam in qua mā ad accretionem ipsorum disponitur et in qua inest certus quidam nativus calor qui certam et determinatam alimenti copiam pt in viventis subsħam convertere: quod quidem in rebus expertibus aīæ nequaquam reperitur. Potest enim in quavis parte ignis disponi mā, qua augeatur.

Quod vº attinet ad parvitatem rerum non viventium Scotus in 2º d. 2 q. 8 existimat eas omni termino carere: quod quidem ostendit imprimis ex Aₗē 3 Metaph. cap. 13 ubi ait continuū eē divisibilem in partes quarum unaquaq; potest eē hoc aliquid, et potest existere separata: sed quicumq; ignis licet parvæ magnitudinis ē continuū quoddam ꝙ partes possunt existere separatæ, ac proinde non datur tam parva quantitas in qua possit conservari forma ignis quin possit conservari in minori. quod si respondeas minimo igni repugnare divisionem roē formæ ignis non aut roē continuitatis, distinctionem hanc sic eē intelligendam. Continuū ē cui qua tale ē non repugnat dividi, licet aliunde repugnare possit. Si inquam ita respondeas urget Scotus hoc modo. Cuicumq; repugnat passio alicuius subiecti, repugnat etiam ipsum subiectum: Nam subiectum et passio non possunt mutuo separari; si ꝙ alicui igni repugnat posse dividi, cum (posse dividi) sit passio quantitatis repugnabit etiam ipsi igni quantitas quod ē absurdum.

Secundo quælibet pars minimi homogenii ē eiusdem roīs cum suo toto ꝙ sicut toti non repugnat existere perse separatum à quocumq; alio, ita non repugnabit cuicumq; parti quod existat perse separata à cæteris.

Tertio ponatur minimus ignis in vacuo tollanturq; omnia corrumpentia dividaturq; ab aliquo angelo in duas dimidietates: vel ꝙ ille minimus ignis per talem divisionem anihilabitur, vel dividetur in non ignes vel in ignes. Primum nō ē dandum: ut enim nihil potest creari nisi divina virtute, ita nec anihilari. Neque etiam secundum: tum quia unumquodq; dividitur in ea ex quibus constat: ignis aut nō constat ex non ignibus: tum etiam quia si divideretur in non ignes vel divideretur in partes materiæ quæ eēnt denudatæ omni forma substantiali, vel in partes materiæ quæ eēnt informatæ aliqua forma diversa a forma ignis non primum quia tum daretur mā absq; omni forma substātiali quod saltem naturaliter fieri nequit: nec etiam secundum quia ex suppositione nō eē agens quod disponat mām ad aliam formam, nec possit eam introducere, superest ergo ut ignis datus dividatur in ignes ac proinde ut ille nō sit minimus.

Quarto demus v. g. calorem ut octo eē dispositionem requisitam ad forma ignis introducendam, applicetur q; igni stupa cui non poterit uniri ignis generatus ~~genitus~~ generanti. Tunc sic verum ē dicere omne agens fortius agit in propinquum quam in remotum: data igr quacumq; parte stupæ versus ignem quæ sit calefacta ut octo dabitur alia prior quæ prius fuerit calefacta ut 8: sed ubi ē calor ut octo non pt eē alia forma nisi ignis. ꝙ data quacumq; parte mā stupæ quæ fuerit informata forma ignis dabitur in infinitum alia atq; alia quæ fuerit

quæ fuerit prius informata forma ignis. quare nõ dabitur minimus ignis genitus.

8°. Ignis a sua natura nullum habet trum suæ magnitudinis vt supra dictum ẽ, g° nec habet terminum paruitatis. Consequentia probatur quia nõ ẽ maior rão de vtro magnitudinis quam paruitatis.

6ª concl°. Nihilominus sit 2ª assertio. Non uiuentia tum quo ad generationẽ, tum quoad conseruationem habent certum paruitatis terminum: In qua quidem sententia ẽ D. Thomas 1ª pª q. 7ª Articulo 3° & commentator 6° phisicorum et alij plerique potestque hoc modo confirmari. Formæ substãles non introducuntur nec conseruantur nisi in certis dispositionibus. Quod non solum inductione patet sed etiam ab Ar̃le asseritur 2° de aïa cap. 2°. Actus enim agentium vt ait non in quouis, sed in patiente dispositio insunt. Sed quantitas ẽ una ex dispositionibus ad formam substãlem, imo ẽ prima omnium cum sit fundamentum qualitatum: g° formæ substãles nec introducuntur nec conseruatur in quantumuis parua quantitate, sed exigunt aliquem trum paruitatis tum quoad generationem tum quo ad conseruationem. Præterea si non uiuentia carerent termino paruitatis quo ad generationem incipere posent per ultimũ sui nõ eẽ, hoc ẽ in aliquo instanti in quo uerum eẽt dicere nunc res nõ ẽ, et immediate post hoc erit. hoc aũt ẽ absurdum vt patebit libris sequentibus g° et illud. probatur maior, qm̃ si in quauis parua magnitudine potest generari ignis, antequam genitus eẽt in aliquã parte materiæ fuisset genitus in alia minori, ac proinde nõ incepisset per primũ sui eẽ, sed per ultimũ nõ eẽ, et sic in cæteris in rebus.

7ª concl°. Tertia assertio. Non uiuentia quo ad generationem quidem habent terminũ internum suæ paruitatis at quo ad conseruationem non nisi externum. Hæc assertio eodem modo probari pt quo superius probatum ẽ, uiuentia huiusmoi terminis paruitatis terminari.

Ad 1um 6° Scoti argumentum recte incæpimus respondere: ad instantiam vero quam addit dicendum ẽ, rationem quantitatis nõ eẽ posse diuidi in partes quarum quælibet possit eẽ separata, sed non repugnare diuidi ea præcise rõe qua quantum ẽ licet aliunde repugnet ei s. rõe formæ quæ nõ potest conseruari sub tam parua quantitate quo parua eẽ, quantitas partium. Hæc solutio parum accommodata concenda est. qm̃ cælum cum continuum sit diuidi tamen nõ potest rõe subiecti quod ẽ omnino incorruptibile licet ei non repugnet diuidi ea precise rõe qua quantum ẽ.

Ad 2um neganda ẽ conseq.ª quamquam enim quælibet pars sit eiusdem naturæ cum ipso toto non tamen quælibet habet magnitudinem sufficientem veluti totum vt separatẽ existat.

Ad 3um argumentum varie respondent doctores Caietanus enim in 1ª pª q. 7ª art. 3° putat minimum ignem fore anihilandum. Nam vt inquit licet diuisio de se non sit corruptiua partium quæ diuiduntur comparatione tamen minimi ẽ corruptiua quia destituit quantitatem requisitam ad conseruationem formæ talis minimi. Et dato quod nullum sit agens, quod possit introducere aliam formam ẽ anihilatiua: quia mã ex snia D. Thomæ quam Caetanus sequitur nõ pt eẽ sine forma etiam per diuinam potentiam: Cum forma aũt minimi nõ possit conseruari in partibus diuisis

nec sit agens

nec sit agens quod possit introducere aliam formam. Sequitur m[inim]um annihilandum eẽ.
cæterum hæc snta non ẽ amplectenda, quia solius Dei ẽ annihilare, ut eius solius ẽ cre
are.

Alij asserunt facta diuisione fore ut non maneat nisi materia prima sine ulla forma
aut cum alia forma quam Deus introduceret dato illo miraculo quod diuidaturue mini
mu in vacuo. Itaqz sicut mã potest existere sine forma ut existimat Scotus manebit mã si
ne forma: quod si nõ poẽt sine forma existere introduceretur alia forma miraculose
aut eadem miraculose manebit in partibus minimi. si tamen illud minimu diuidere
tur in pleno, partes illæ ut aiunt vnirentur corpori circumstanti et informarẽtur forma
illius.

Alij respondent res omnes nales habere trum paruitatis via generationis, attamen
non videri necrium ut omnes habeant etiam trum paruitatis via conseruationis, sed
aliquas poẽ conseruari in quauis exigua quantitate etsi extra nalem dispositionẽ.

Alij respondent quod ut abiecto cap. humano et separata aiã a corpore ex disposi
tionibus quæ erant immõ resultat forma cadaueris nali quadam sequella ita etiã
ad diuisionem minimi nali quadam sequella resultaret formam alterius corporis
ex dispositionibus quæ antea erant in minimo.

Ad quartum dmẽ nõ eẽ incommodum quod in minimo, quod in minimo nõ detr
pars calefacta ut octo antequam nõ fuerit alia prius calefacta ut octo: Nec tamẽ
opus est ut ubicumqz ẽ calor ut octo sit forma ignis. Nam in ferro candente ẽ calor
ut octo siquidem producit calorem ut octo cum inflamat stupam in quo tamen nõ
ẽ ignis. Dices ergo medietatem minimi, et rursum medietatem medietatis, et quamuis
partem minorem minimo conseruari extra suam nalem dispositionẽ cum forma.
stupæ quousqz introducatur calor ut octo in tanta parte in qua possit introduci for
ma ignis ut etiam in ferro candenti conseruatur forma ferri cum calore ut octo
quousqz producantur aliæ dispositiones requisitæ ad formam ignis ut raritas, aut ali
qua quæuis quæ desiderantur.

Nonnulli tamen respondent quemadmodum forma substialis nõ introducitr
in quantacumqz parte mæ, sed in parte determinata et certa, sic qualitates intro
duci in partem mæ certam et determinatam, et ita negant non dari aliquã parte
quæ primo sit disposita secundum qualitates. Verum prior solutio nobis magis placet.

Ad quintũ respondet Dominicus de Soto nõ eẽ parem rõem determino magnitu
dinis et paruitatis, nam ignis v.g. propterea semper accrescit quandiu combustibi
lia adduntur quia illa ẽ augmentatio improprie dicta per appositionem ab extrinsi
co nouæ materiæ in quam inducitur noua pars formæ, sed tamen quo ad paruita
tem determinat formæ certam extentionem sicut determinat alia accidẽtia
quæ requiruntur ad eius conseruationem.

quod principia

Quod principia opporteret finita ponere Caput. Quintum !!

Refutatis extremis opinionibus veterum pħlorum probataq; magis media sentia, denuo s. finito priorum, ingreditur Aris disputationem de eorum contrarietate et numero. Probat igr in hoc cap. aliqua pria rerum naturalium eē contraria. Primū ex veterū sent.ª deinde hac roē. Pria ita desiniuntr. Pria sunt quae nec ex se se mutuo nec ex alijs sed ex ipsis oia fiunt. Hec aut defo conuenit primis contrarijs. g. prima contraria sunt pria, ac proinde per conuersionem quaedam pria sūt contraria. Ut aut intelligas roem et probationem minoris quam adiungit, aduerte 1o. duobus modis contraria aliqua dici prima. Uno modo, quia nō oriuntr ex alijs prioribus, sed potius alia ex ipsis oriuntur quo pacto dicimus calidum et frigidum humidum et siccum eē prima cōtraria inter qualitates 3ae speciei, quia alia ex ipsis oriuntur ipsa vo nō oriuntur ex alijs. Nam ex varia mixtione calidi et frigidi humidi et sicci oriuntur contrarij colores, sapores et pleraq; alia. Alio modo contraria dicuntur prima quia contrariantur primo, hoc est nō roē alicuius prioris ex quo constituantur: quia vo concreta sibi mutuo contrariantur roē abstractorum ex quibus constituuntur, abstracta vo roē sui efficitur ut concreta ut album et nigrum, calidum et frigidum dicantur contraria secundaria: abstracta vo ut albedo et nigredo, calor, et frigus sint primaria.

Aduerte secundo contraria interdum poeē summi presse ac logicè quo pacto ea sola contraria dicuntur quae sub eodem gnre maxime distant et caetera. Interdum vo summi latissime, quomodo nō solum ea quae dicta sunt, sed etiam priuatiue opposita et alia dicuntur contraria. Tandem accipi aliquando medio quoddam modo qua roē summuntur frequenter ab Arē ut ex sequentibus intelligetur. Aris igr hoc loco summit contraria 2o mo sub quibus priuatiue opposita cotinentur, quo pacto quaeuis forma tam substalis, quam accidentalis et eius priuatio contrariae dicuntur. Noiē primorum contrariorum intelligit prima contraria 2o modo i. quae non contrariantur roē alicuius prioris ex quo constituantur: qua roē sola abstracta contraria censentur ut albedo et nigredo, forma humana et eius priuatio.

Aduerte 3o particulam ex, ~~dux~~ licet interdum significet quamcumque habitudinem proprie tamen significare solam habitudinem partis seu principij essentialis et habitudinem termini a quo, qua roē solemus dicere hoiem fieri ex materia et aīali roali tamquam ex prijs eentialibus et ex non hoie, tanquā ex tro a quo licet igr interpretes putent particulam ex summi hoc loco propriè ē tamen controuersia. summatur ne semper eodem modo in desinitione principiorum, sunt qui putant in primis duabus particulis, quae nec ex sese, nec ex alijs, propositionē ex, solum denotare habitudinem principij eentialis. Nam si denotaret etiam habitudinem termini a quo cum quaedam pria sint sibi mutuo contraria, atq; vnū contrariorum ex alio fiat ut ex termino a quo ut Ar docebit, defo nō oibus primis

prijs

LIVRARIA DA UNIVERSIDADE

prijs conueniret. At b.º in 3.ª particula (sed ex ipsis oia sunt) denotare habitudinē principij eentialis et etiam termini a quo. Nam cum priuatio inter pria rerum naturā numeretur nec ex priuatione res nales fiant, tanquam ex priō eentiali definitio tradita non oibus prijs conueniret nisi particula ex posita in 3.ª partis definitione denotaret habitudinem termini a quo. Dm ē tamen particulam hanc ex semper eodem modo accipiendam ee, ita ut s[emp]er significet habitudinem partis eentialis et termini a quo. Ad argumentum aut quo oppositum ostendebatur respondendum ē contraria secundaria qualia sunt concreta fieri ex sese mutuo ideoq3 nō eē pria, contraria tamen primaria qualia sunt abstracta nec ex alijs, nec ex sese mutuo fieri ut enim docet Ar. cap. 7.º nō fiunt abstracta sed potius sunt prīo effectionis concretorum; ex quibus facile intelligitur probatio minoris propositionis: probat enim Ar.es primo contraria nō fieri ex alijs quia iam nō eent prima contraria sed secūdaria dabuntur enim alia priora ex quibus fiant. Deinde ostendit nec ex sese mutuo fieri, quia sunt contraria, alterum enim contrariorum nō fit ex altero tanquam ex principio eentiali nec etiam tanquā ex termino a quo si fuerint prima, qualia supponuntur eē hæc de quibus disputatur.

Verum idipsum. Probat primis contrarijs conuenire tertiam definitionis particulam id q3 hac roē. omne quod fit, fit ex suo contrario, tanquam ex termino a quo: id aut eē nō potest nisi abiectione unius principij contrarij ab aliquo subiectō et introductione alterius: g.º omnia quæ fiunt, fiunt ex primis contrarijs, ex uno sicut ex principio constituente tru[m] a quo ex alt.º u[er]o sicut ex principio constituente terminum ad quem, qui proprie fit. Maiorem probat quia ut docet experientia non quoduis agit in quoduis, sed in suū contrarium, ut calidum in frigidum, nec patitur a quouis sed a suo contrario, nec etiam fit ex quouis sed ex suo contrario nisi forte per accidens. Si enim album fit ex gramatico id fit per accidēs in quantum nigro, ex quo per se fit album, accidit ut sit gramum. Album igr per se fit ex non albo, et ex hoc non quouis sed ex nigro, vel ex re affecta aliquo colore medio, aut certe ex priuatione albi, quod idem cernere licet in reliquis nō solum simplicibus sed etiam compositis per accidēs, quamquā in compositis per accidens id non tam clare pateat eo quod contrarijs affectionibus ex quibus fiunt non sint noīa imposita: constructum enim fit ex nō constructo i. ex partibus diuisis in quibus erat priuatio constructi, et figuratum ex nō figurato, ut statua ex ligno in quo præerat priuatio statuæ, et sic de cæteris quæ vel requirunt solā compositionem et aggregationem partium ut aceruus lapidum, aut ordinem earum inter se ut statua et domus. Aduertendū aut Arem licet agat de rerum nalium principijs ea tamen explicare per principia compositorum accidentalium tum quia clariora sunt, tum etiam ut indicet ea quæ de prijs rerum nalium tradita sunt proportione quadam prijs compositorum accidentalium accomodari poee. tex.

Plurimu

tex

Plurimi igr Regreditur ad ueteres phlos docetq eos partim conuenisse partim non conuenisse; conuenisse quidem quatenus omnes ueritate compulsi pria contraria constituerunt licet nulla roe ad id asserend. impellerentur; Non conuenisse v° quatenus diuersim diuersa contraria pria ee dixerunt et alij priora nosiora q intellu. ut par et impar concordiam et discordiam, magnum et paruum. Alij posteriora na. sensuiq notiora ut calidum et frigidum, humidum et siccum rarum et densum.

De num° priorum nalium
Cap. 6um

Ex illa propositione Pria rerum nalium sunt contraria, quam probauit Ar cap. superiori, colligit hoc cap. tria tantum ee pria rerum nalium. Primuq probat non poee ee unum tantum hoc modo. Pria rerum nalium sunt contraria sed contraria multa ee debent, alias idem sibi contrarium eet: g° no pt ee unum tantum prium rerum nalium. Deinde ostendit nec poee ee infinita primo quia sequeretur res nales non posse perfecte cognosci: secundo quia in unoquoq gnre est una prima contrarietas cuius extrema sunt pria substarum generabilium et corruptibilium: sed unius contrarietatis duo tantum sunt extrema quæ cum uno subio in quo uicissim inducantur, et a quo uicissim expellantur sufficiunt ut sint pria rerum nalium: g° pria rerum nalium non sunt infinita. Aduerte aut probationem illam: In unoquoque gnre ē una prima contrarietas, uideri intelligendam de unoquoq gnre rerum quæ fiunt seu ad quas terminatur aliqua mutatio. Contrarietas aut illa ē forma in abstracto per quam constituuntur ea quæ sub tali gnre continentur et priuationis talis formæ ut in gnre substarum quæ permutatione fiunt. Prima contrarietas erit inter formam substalem et ipsius priuationem ad quam reducuntur contrarietates quæ inter singulas formas et earum priuationes reperiuntur. Idem cernere ē in cæteris generibus ad quæ terminatur aliqua mutatio.

3a Rao ē generatio namq substalis æque bene fieri potest ex principijs finitis ut dicebat Empedocles, et ex infinitis ut dicebat Anaxagoras: sed melius ē constituere finita, quam infinita pria, g° pria rerum nalium infinita nō ee debet.

4° quia inter contraria quædam sunt primaria, quædam secundaria sed sola primaria contraria sunt pria rerum nalium et hæc sunt finita ut uisum ē cap. superiori: g° pria rerum nalium non sunt infinita eo pacto quo ab Anaxagora constituebantur dicebat enim partes ignis et partes aquæ, quæ sibi mutuo aduersantur ee pria aeris v.g. cum tamen hæc ipsa non sint contraria primaria sed potius forma ignis et priuatio eiusdem formæ. Item forma aquæ et priuatio formæ aquæ. Denique pria rerum nalium saltem illa quæ constituunt res nales permanent in rebus ipsis. Sed pria quæ ponebat Anaxagoras poterant separari: g° pria

non sunt

non sunt infinita eo modo quo illa ab Anaxagora constituebantur.

Cum autem ~~Probauit pria~~ Probauit pria no posse ee infinita nec vnu tantum sed duo saltem ee debere. Nunc probat illa duo non sufficere sed addendum ee 3.um quod sit subium sic igr argumentatur. vnum contrarium in abstracto no pt sibi assimulare alterum contrarium in abstracto, vt calor no potest frigiditatem in calore conuertere aut contra g.o dandum e 3.um quoddam subium ex quo ignis v.g.a efficiat callidu per expulsionem frigiditatis et introductionem caloris et ex quo rursus efficiat ignem per introductionem formæ ignis, et expulsionem formæ oppositæ. Addit v.o no ee modo curandum vtrum illud subium sit vnum aut plura vt quidam voluerunt sed satis ee præter duo illa principia dari 3.um siue contineat plura subse siue non. tex

Insuper et id. Probat vlterius dandum ee 3.um prium in quo recipiantur illa contraria hoc pacto. substiæ nihil e contrarium, contrarietate proprie dicta: vel igr dm erit pria rerum nalium no ee contraria nisi forte noie contrariorum intelligantr etiam priuatiue opposita vt reuera intelligenda sunt atq hoc e quod ait. Ar nisi quispiā aliam quandam contrariis natm subiecerit, i, nisi quis dicat ea ee opposita priuatiue dari ꝑ tertium quoddam subium circa quod fiant, nam habitus et priuatio apta sunt fieri circa idem vel dicendum e ea ee accidentia: hoc aut secundum dici no potest, quia cum substia sit prior accidente et quodammodo prium ipsius dabitur prium principij quod e absurdum. Dm igr erit pria rerum nalium ee priuatiue opposita ac proinde dari subium quoddam circa quod fiant tex

Præterea subsiam. Excitat hoc loco dubitationem quandam ex cuius solutione institutum confirmabit, dubitatio e huiusmoi. si verum e quod substiæ nihil e proprie contrarium, erunt pria rerum nalium priuatiue opposita et ex consequenti alterum extremorum erit no substia. Cum g.o substiæ generabiles fiant ex principijs rerum nalium pria ꝑ priora sint quam substiæ quæ ex illis fiunt sequitur substiam fieri ex no substia et non substiam ee priorem substia, quod vr incommodum. Cui dubitationi respondet Ar, eum qui crediderit hum hac sum superiori roe recte concludi pria rerum nalium ee priuatiue opposita debere fateri dandum ee 3.um alium prium quod sit eorum subium, hoc enim modo poterit effugere omnia incommoda quæ in hac roe adducebantur: dicet enim substiam fieri ex substijs hoc e ex ma. et forma nec incommodum ee quod substia fiat ex non substijs i, ex priuatione tamquā ex tro aquo, nec item ee incommodum quod aliqua non substia præcedat substiam quemadmodum etiam ma. quæ e substia incompleta præcedit substiam completam eamq quam componit. Deinde adducit Ar in confirmationem suæ sententiæ de ternario priorum numero veteres phos qui quodam modo idem censuerunt tex.

Sed tribus ponere. Probat duabus roibus tria solum ee pria rerum naliu. Prior e. Ad recipiendum sufficit vnum subium, et ad generationem omnium substiarum sufficiunt duo contraria: g.o tria tantum sunt pria rerum nalium. Consequutio patet quia frustra fit per plura quod æque bene per pauciora fieri potest. Antecedens probatur. qm si ponūtr quattuor contraria quæ sint pria rerum nalium proinde duæ contrarietates opportebit assignare